

Sygn. akt I ACa 1029/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 marca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Roman Dziczek

Sędziowie: SA Katarzyna Polańska-Farion

SO (del.) Ewa Dietkow (spr.)

Protokolant: ref. staż. Julia Murawska

po rozpoznaniu w dniu 18 marca 2014 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa M. D.

przeciwko R. D.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie

z dnia 4 kwietnia 2013 r.

sygn. akt II C 844/10

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w części w ten sposób, że oddala powództwo o zapłatę odsetek ustawowych od zasądzonej kwoty od dnia 12 kwietnia 2011r. do dnia 4 kwietnia 2013r. ;

II. w pozostałej części oddala apelację;

III. przyznaje adw. P. R. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej pozwanej w postępowaniu apelacyjnym;

IV. zasądza od R. D. na rzecz M. D. kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

I ACa 1029/13

UZASADNIENIE

Powód M. D. w pozwie z dnia 4 sierpnia 2010 roku wnosił o zasądzenie od pozwanej R. D. kwoty 335.357, zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Pozwana R. D. wnosila o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 roku Sąd Okręgowy Warszawa-Praga w Warszawie

zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 244.412,07 zł (dwieście czterdzieści cztery tysiące czterysta dwanaście złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 12 kwietnia 2011 roku do dnia zapłaty, w pozostałej części powództwo oddalił. Ponadto zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 7.700 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, nakazał ściągnąć z zasądzonych roszczenia na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie) kwotę 16.268 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych i przyznał adw. P. R. ze środków budżetowych Skarbu Państwa (kasy Sądu Okręgowego Warszawa-Praga) wynagrodzenie w kwocie 7.200 zł z tytułu pomocy prawnej udzielonej z urzędu powiększone o stawkę podatku od towarów i usług.

Zaskarżony wyrok zapadł na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych:

W akcie notarialnym z dnia 5 września 1996 roku E. D. darowała swojemu wnukowi M. D. nieruchomości stanowiącą lokal przy ul. (...) w W. wraz z przynależnym doń udziałem wynoszącym 0,0197 części prawa użytkowania wieczystego terenu, na którym znajduje się budynek oraz w tych samych częściach prawem współwłasności wszelkich części budynku i innych urządzeń, które służą do wspólnego użytku ogółu mieszkańców. Koszty zawarcia umowy poniósł obdarowany. M. D. i R. D. zawarli w dniu 8 października 2004 roku umowę o wyłączeniu wspólności ustawowej małżeńskiej wynikającej z zawarcia związku małżeńskiego w dniu 22 lutego 2003 roku. R. D. zawarła w dniu 8 października 2004 roku z J.W. (...) S.A. w Z. umowę przedwstępną sprzedaży lokalu mieszkalnego położonego w W. przy ul. (...) o powierzchni 75,47 m². Aktem notarialnym z dnia 12 października 2004 roku M. D. sprzedał G. G. lokal mieszkalny nr (...) przy ul. (...) w W. za kwotę 180.000, zł, przy czym przed zawarciem aktu notarialnego został zapłacony zadatek w wysokości 10.000, zł. Nadto Strony umowy przewidziały, że kwota 150.000 zł zostanie przez nabywcę wpłacona na rachunek bankowy J.W. (...) S.A. a adnotacją że wpłata dotyczy umowy nr OB.- (...), a kwota 20.000 zł zostanie przekazana M. D. do 31 października 2004 roku. Na podstawie umowy z dnia 29 października 2004 roku zawartej z Bankiem (...) S.A. w W. M. D. i R. D. uzyskali kredyt w kwocie 140,704,10 zł z przeznaczeniem na nabycie prawa własności do lokalu mieszkalnego budowanego przez J.W. (...) S.A. w Z.. W ramach spłaty tego kredytu M. D. wpłacił do banku co najmniej kwotę 33.466,77 zł. Aktem notarialnym z dnia 30 września 2005 roku J.W. (...) S.A. sprzedała R. D. lokal mieszkalny nr (...), o powierzchni użytkowej 73,70 m². Cena sprzedaży została ustalona na kwotę 268.229,27 zł i kwota ta została wpłacona na rzecz spółki przed podpisaniem aktu.

Sąd Okręgowy ocenił zebrane dowody w postaci dokumentów złożonych przez strony na okoliczność nakładów poczynionych przez M. D. na majątek odrębny R. D. jako bezsporne. Sąd nie uwzględnił przy ustalaniu stanu faktycznego dokumentów złożonych przez pozwaną, które potwierdzają fakt udziału pozwanej w spłacie kredytu, a także przedstawionego przez powoda zestawienia dotyczącego spłaty kredytu, gdyż powód w przedmiotowym postępowaniu nie stwierdził ostatecznie, że spłacił samodzielnie wszystkie zobowiązania wynikające z umowy z dnia 29 października 2004 roku. Powód żądał bowiem zapłaty z tytułu spłaty kredytu kwoty 33.466,77 zł i ocena zasadności tego żądania nie była uzależniona od ustalenia, czy i w jakiej części pozwana również spłaciła dług na rzecz banku. Zestawienie sporządzone przez powoda należy kwalifikować wyłącznie jako szczegółowe oświadczenie przedstawione w formie pisemnej dotyczące spłaconych rat kredytu, gdyż istotnym dowodem w tym zakresie są przede wszystkim przedłożone przez powoda wyciągi z rachunków bankowych i zeznania tej strony. Sąd nie uwzględnił przy ustaleniu stanu faktycznego także protokołów złożonych przez pozwaną, w których zawarte zostały wyjaśnienia powoda (jako podejrzanego, a następnie oskarżonego w sprawie karnej) co do sposobu rozdysponowania pieniędzy ze sprzedaży mieszkania. Powód w ramach dowodu z przesłuchania stron na rozprawie w dniu 25 marca 2013 roku wyjaśnił przyczyny podania w postępowaniu karnym, że pieniądze zostały przeznaczone na spłatę długów. Zeznania powoda w tej części w powiązaniu z treścią wymienionych powyżej dokumentów, a w tym przede wszystkim aktu notarialnego z dnia 12 października 2004 roku zasługują na wiarę. Sąd oddalił wniosek dowodowy powoda dotyczący zawartych umów pośrednictwa w celu udowodnienia, że pozwana podejmuje działania w celu sprzedaży nieruchomości, gdyż okoliczność ta nie była istotna dla rozstrzygnięcia sprawy. Sąd ograniczył dowód z przesłuchania stron do przesłuchania powoda, gdyż pozwana prawidłowo wezwana na termin rozprawy pod rygorem pominięcia dowodu z jej przesłuchania poprzez ustanowione w sprawie pełnomocnika procesowego nie usprawiedliwiła swojej nieobecności

i nie stawiała się. Sąd Okręgowy uznał, że stanowisko i zarzuty formułowane przez pozwaną w toku postępowania są nietrafne. W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy wskazał, że zgromadzone w sprawie dowody w sposób jednoznaczny potwierdziły fakt dokonania nakładów przez powoda na majątek odrębny pozwanej nominalnie w łącznej kwocie 183.486,44 zł, na którą składa się kwota 150.000, zł przekazana z tytułu sprzedaży mieszkania stanowiącego majątek odrębny powoda oraz spłata przez powoda kredytu uzyskanego na nabycie mieszkania pozwanej i wydatkowanie na ten cel kwoty 33.466,77 zł. Powód wystąpił jednocześnie o dokonanie waloryzacji świadczenia wynikającego z obowiązku zwrotu poczynionego nakładu w kwocie 150.000 zł. Sąd ocenił, że od chwili dokonania nakładu na majątek odrębny pozwanej, to jest od 2004 roku siła nabywcza pieniądza uległa istotnemu zmniejszeniu. Powód wnosił o dokonanie waloryzacji świadczenia przy uwzględnieniu wzrostu ceny metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego, który to sposób waloryzacji w okolicznościach sprawy Sąd uznał za odpowiedni. Wyliczona w ten sposób kwota 121.890,55 zł powinna być pomniejszona o 50% w celu rozłożenia na każdego z małżonków skutków zaistniałej zmiany. Oznacza to ostatecznie, że pozwana jest zobowiązana do zwrotu powodowi łącznej kwoty 244.412,07 zł wraz z odsetkami od dnia 12 kwietnia 2011 roku, skoro pozwana odebrała pozew 11 kwietnia 2011 roku. Sąd Okręgowy podkreślił, że pozwana zaprzeczając, że powód dokonał wpłaty 150.000, zł nie wyjaśniła jednocześnie sprzeczności prezentowanego w tym zakresie stanowiska z treścią aktu notarialnego z dnia 12 października 2004 roku i nie podała źródeł sfinansowania należności na pokrycie świadczenia należnego deweloperowi. Pozwana także nietrafnie odwołuje się do faktu ewentualnego ponoszenia kosztów związanych z utrzymaniem rodziny, w tym ponoszenia opłat z tytułu czynszu za mieszkanie. Poniesienie świadczeń z tego tytułu nie pozostaje w związku z przedmiotem tej sprawy. Świadczenie spełnione przez powoda na rzecz pozwanej nie może być w żadnym wypadku traktowane jako świadczenie o charakterze alimentacyjnym, co mogłoby ewentualnie wykluczyć konieczność jego zwrotu. Za tego rodzaju świadczenie mogłoby zostać uznane udostępnienie, w ramach użyczenia mieszkania stanowiącego majątek odrębny jednego z małżonków. W tym wypadku nie mamy jednak do czynienia z korzystaniem, udostępnieniem składnika majątku odrębnego drugiemu małżonkowi bez istotnego wpływu na stan tego majątku, ale z rozporządzeniem prowadzącym do zwiększenia się majątku jednego z małżonków przy jednoczesnym zmniejszeniu majątku drugiego z małżonków. Sąd Okręgowy zważył, że dyspozycja uczyniona przez powoda dotycząca wpłacenia części ceny uzyskanej ze sprzedaży mieszkania powoda na poczet umowy (nazywanej przedwstępną) oznacza, iż rozporządzenie tą kwotą w sposób prowadzący do zubożenia powoda było dopiero następstwem zawarcia umowy z dnia 30 września 2005 roku i złożenia przez pozwaną oświadczenia co do osobistego charakteru funduszy przeznaczonych na zapłatę ceny. Odpowiednio także wpłacone przez pozwanego raty kredytu były koniecznym następstwem zawarcia przez powoda umowy z dnia 29 października 2004 roku i także w tym zakresie pozwana wzbogaciła się kosztem powoda, skoro uzyskany przez małżonków kredyt, spłacany również przez powoda, został przeznaczony na nabycie mieszkania na wyłączną własność pozwanej.

Sąd Okręgowy uznał także za nietrafne stanowisko pozwanej co do konieczności zastosowania w tej sprawie art. 226 § 2 k.c., a w konsekwencji i art. 229 § 1 k.c. Roszczenie powoda nie dotyczy bowiem zwrotu nakładów poniesionych przez posiadacza rzeczy, a odnosi się do konieczności zwrotu bezpodstawnego wzbogacenia. Przedawnienie roszczenia z tego tytułu następuje na podstawie przepisów ogólnych, a zatem art. 118 k.c. Stąd brak jest podstaw do uwzględnienia zarzutu przedawnienia roszczenia powoda.

Jako podstawę prawną rozstrzygnięcia Sąd Okręgowy wskazał przepisy art. 405 k.c. w związku z art. 358¹ § 2 k.c. i art. 481 § 1 i 2 k.c. O kosztach należnych powodowi od pozwanej Sąd Okręgowy orzekł na mocy art. 98 § 3 k.p.c. oraz § 6 pkt 7 i § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. O kosztach z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej Sąd Okręgowy orzekł na podstawie § 6 pkt 7 i § 2 ust. 1 w zw. z § 19 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Na podstawie art. 113 ust. 2 pkt 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd orzekł o nieuiszczonych kosztach sądowych.

Powyższy wyrok w części dotyczącej pkt 1 i 3 pozwana zaskarżyła apelacją z dnia 17 czerwca 2013 roku i na podstawie art. 368 § 1 pkt 2 k.p.c. zarzuciła orzeczeniu:

1. naruszenie przepisów postępowania tj. art. 232 zd. 1 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, że powód nie naruszył obowiązku udowodnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy i że udowodnił stosownymi dowodami zasadność roszczeń dochodzonych w pozwie, w szczególności okoliczność w postaci dokonania nakładu na majątek pozwanej oraz zaistnienie warunków w postaci istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza, które stanowią zasadniczy element żądania dokonania waloryzacji świadczenia przez sąd w oparciu o art. 358¹ § 3 k.c.;

2. sprzeczność istotnych ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób

-niewszechstronny, z pominięciem dowodów z dokumentów urzędowych w postaci protokołu przesłuchania podejrzanego M. D. z dnia 30 maja 2007 roku w sprawie sygn. akt 4Ds 1409/05 Prokuratury Rejonowej (...), protokołu rozprawy z dnia 10 marca 2010 roku w sprawie prowadzonej przeciwko M. D. przed Sądem Rejonowym dla m.st. Warszawy sygn. akt III K 70/08,

-niewszechstronny w odniesieniu do dowodu z przesłuchania stron ograniczonego do przesłuchania powoda, bowiem Sąd nie skonfrontował depozycji strony powodowej wyświetlonych w toku przeprowadzonego dowodu z jej przesłuchania z osnową dokumentów urzędowych w postaci protokołów przytoczonych wyżej,

-nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania w odniesieniu do dowodu z dokumentu urzędowego w postaci aktu notarialnego z dnia 12 października 2004 roku dokumentującego umowę sprzedaży nieruchomości położonej w W. przy ul. (...),

b) art. 230 k.p.c. poprzez jego nie zastosowanie w odniesieniu do twierdzeń pozwanej podniesionych w piśmie przygotowawczym z dnia 24.04.2012 iż ewentualne spełnienie świadczenia przez powoda czyni zadość zasadom współżycia społecznego w rozumieniu art. 411 pkt 2 k.c. oraz powód wiedział, że nie był do świadczenia obowiązany i nie uznanie tych twierdzeń za przyznanych, w sytuacji gdy powód nie wypowiedział się co do twierdzeń pozwanej w tym zakresie;

3. niewyjaśnienie wszystkich okoliczności faktycznych istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

a) art. 217 § 2 k.p.c. (w brzmieniu sprzed nowelizacji) poprzez bezzasadne oddalenie wniosku o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentów urzędowych w postaci protokołów przywoływanych w pkt 2a) apelacji,

b) art. 155 § 2 k.p.c. poprzez bezzasadne uchylene na rozprawie w dniu 25 marca 2013 roku pytań pełnomocnika pozwanej kierowanych do powoda, które dotyczyły dokonania przez powoda świadczenia na zaspokojenie potrzeb rodziny, przekazania pieniędzy ze sprzedaży mieszkania przy ul. (...) na spłatę długów,

c) art. 328 § 2 k.p.c. poprzez:

- niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w zakresie ustaleń odnoszących się do zaistnienia istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania waloryzowanego, a nadto niewskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia odniesieniu do wyboru przyjętego miernika waloryzacji zasądzonego świadczenia,

- niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku i ograniczenie tego obowiązku do przytoczenia tylko jednostek redakcyjnych poszczególnych przepisów: art. 405 k.c. w zw. z art. 358¹ § 2 k.c. i art. 481 § 1 i 2 k.c. oraz art. 98 § 3 k.p.c., a w odniesieniu do dokonanej waloryzacji sądowej i zasądzenia z tego tytułu ustalonej przez sąd kwoty

oraz w odniesieniu do kwoty zasądzonej tytułem spłaconego kredytu także poprzez nie przytoczenie przepisów prawa będących podstawą rozstrzygnięcia we wskazanym powyżej zakresie,

4. naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe zastosowanie art. 358¹ § 2 k.c. w ustalonym przez sąd pierwszej instancji stanie faktycznym

Na wypadek nie podzielenia powyższych zarzutów apelacyjnych z jednoczesnym przyjęciem ustaleń faktycznych Sądu I instancji jako trafnych, z ostrożności zarzuca:

5. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 358¹ § 3 k.c., polegającą na uznaniu, że miernik waloryzacyjny w postaci ceny metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego jest wskaźnikiem odpowiednim pozwalającym na dokonanie waloryzacji sądowej ważąc interesy stron i zgodność z zasadami współżycia społecznego, a także polegającą na uznaniu, że nastąpiła istotna zmiana siły nabywczej pieniądza,

6. naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 481 § 1 k.c. polegającą na przyjęciu, że odsetki od zasądzonego roszczenia należne są od dnia następnego po dniu doręczenia pozwu, podczas gdy zważywszy na charakter konstytutywny wyroku zasądzonego świadczenie zwaloryzowane, odsetki powinny być zasądzone od dnia zastępującego po dniu uprawomocnienia się wyroku,

7. naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 5 k.c. w sytuacji gdy żądanie zawarte w pozwie pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego w postaci domagania się zwrotu świadczenia o charakterze alimentacyjnym, którego celem było zapewnienie założonej przez powoda rodzinie mieszkania i zaspokajania ich potrzeb mieszkaniowych,

8. naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 411 pkt 1 k.c. w sytuacji gdy spełniający świadczenie powód wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, zaś spełnienie świadczenia nie nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub wykonaniu nieważnej czynności prawnej,

9. naruszenie prawa materialnego poprzez niezastosowanie art. 411 pkt 2 k.c. w sytuacji, gdy spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego,

10. naruszenie prawa procesowego tj. art. 100 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie przy rozstrzygnięciu w przedmiocie zwrotu kosztów procesu od pozwanej na rzecz powoda poprzez obciążenie pozwanej w całości obowiązkiem zwrotu kosztów pomimo iż sąd uwzględnił jedynie częściowo żądanie powoda zawarte w pozwie i jednocześnie nie dokonał wzajemnego niewniesienia lub stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu.

Na podstawie art. 368 § 1 pkt 5 k.p.c. wnosila o uwzględnienie apelacji i zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

I- oddalenie powództwa w całości,

II- zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu wg. norm przepisanych, w tym zwrotu kosztów zastępstwa adwokackiego za obie instancje,

III- przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz adwokata P. R. zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej pozwanej z urzędu i złożył oświadczenie, że koszty te nie zostały uiszczone zarówno w części jak iw całości.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja w znacznej części nie zasługuje na uwzględnienie. Ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd Okręgowy były prawidłowe, zostały oparte na dowodach z dokumentów. Prawidłowo Sąd Okręgowy dokonał oceny tych dowodów, uzasadnił także dlaczego innym dowodom odmówił wiarygodności. Ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego zostały w całości uznane za własne przez Sąd Apelacyjny. Nieznacznemu uzupełnieniu podlegała ocena okoliczności dotyczących wskazanego w apelacji zarzutu nie przedstawienia przez powoda dowodu wpłaty kwoty 150.000 zł na majątek odrębny

pozwanej. Sąd Apelacyjny, tak jak Sąd Okręgowy, uznał bowiem, że na korzyść powoda przemawiała ocena wszystkich dowodów zebranych w sprawie, w tym także reguła dowodowa wynikająca z treści art. 231 k.p.c. Odnosząc się do poszczególnych zarzutów apelacji należy nie zgodzić się ze skarżącą co do tego jakoby doszło do naruszenia przepisów postępowania tj. art. 232 zd. 1 k.p.c. Powód sprostował bowiem obowiązkowi wynikającemu z art. 6 k.c. i udowodnił, że dokonał przysporzenia na majątek odrębny pozwanej ze swojego odrębnego majątku. Przysporzenie to fizycznie zostało dokonane przez nabywcę mieszkania powoda przy ul. (...) w kwocie 150.000 zł w 2004 roku na poczet umowy deweloperskiej zawartej przez pozwaną z deweloperem (...). (...) S.A. w Z.. Powód istotnie nie przedstawił dowodu wpłaty kwoty 150.000 zł na rachunek dewelopera. Prawdopodobnie jednak fakt ten został uznany przez Sąd jako ustalony, gdyż wniosek taki można wyprowadzić z innych ustalonych faktów, a mianowicie z zobowiązania G. G., że w dniu 12 października 2004 roku wpłaci na konto dewelopera kwotę 150.000 zł zawartego w treści umowy sprzedaży sporządzonej w formie aktu notarialnego oraz z umowy o kredyt mieszkaniowy w kwocie 140.704,10 zł zawartej przez obie strony w dniu 29 października 2004 roku z Bankiem (...). Z treści umowy deweloperskiej z dnia 8 października 2004 roku zawartej z pozwaną wynika, że na poczet ceny mieszkania przy ul. (...) w kwocie 278.597 zł miały być dokonywane wpłaty. Z umowy ustanowienia odrębnej własności lokalu i sprzedaży z dnia 30 września 2005 roku wynika, że cena lokalu 268.229,27 zł została przed zawarciem umowy uiszczona. Zestawiając terminy wpłat (250.000 zł miało być wpłacone w terminie jednego miesiąca od dnia zawarcia umowy deweloperskiej) oraz kwoty wpłat, wymienione wyżej musi być uznane za dowiedzione, że cena mieszkania przy ul. (...) została zapłacona z dwóch źródeł: wpłata G. G. oraz kredyt bankowy. Sąd Okręgowy prawidłowo dostrzegł, że dyspozycja uczyniona w umowie sprzedaży mieszkania przy ul. (...) dotycząca wpłacenia części ceny uzyskanej ze sprzedaży mieszkania powoda na poczet umowy deweloperskiej oznacza, iż rozporządzenie tą kwotą w sposób prowadzący do zubożenia powoda było dopiero następstwem zawarcia umowy z dnia 30 września 2005 roku i złożenia przez pozwaną oświadczenia co do osobistego charakteru funduszy przeznaczonych na zapłatę ceny. Odpowiednio także wpłacone przez pozwanego raty kredytu były koniecznym następstwem zawarcia przez powoda umowy z dnia 29 października 2004 roku i także w tym zakresie pozwana wzbogaciła się kosztem powoda, skoro uzyskany przez małżonków kredyt, spłacany również przez powoda, został przeznaczony na nabycie mieszkania na wyłączną własność pozwanej.

Nie ma racji apelująca co do braku podstawy faktycznej rozstrzygnięcia w zakresie ustaleń odnoszących się do zmiany siły nabywczej pieniądza po powstaniu zobowiązania.

Powód udowodnił istnienie warunków w postaci istotnej zmiany siły nabywczej pieniądza. Należy zgodzić się z powodem, że skoro z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2004 roku cena 1 m² powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego wynosiła 2.412 zł, a w 2010 roku była to kwota 4.372 zł, to znaczny spadek siły nabywczej pieniądza nie budzi wątpliwości. Dodatkowo należy podkreślić, że spadek siły nabywczej pieniądza ma charakter obiektywny, zaprzeczanie przez pozwaną tej okoliczności jest bezzasadne. Prawdopodobnie Sąd Okręgowy dokonał sądowej waloryzacji w oparciu o art. 358¹ § 3 k.c. i prawidłowo przyjął cenę metra kwadratowego mieszkania jako wskaźnik waloryzacji, gdyż powód dokonał przysporzenia na rzecz majątku pozwanej w celu nabycia mieszkania. Proponowany przez powoda w pozwie drugi wskaźnik w postaci średniego miesięcznego wynagrodzenia w gospodarce byłby właściwy tam, gdzie przedmiot zobowiązania miałby związek z takim wynagrodzeniem lub nie byłoby innego wskaźnika. Sąd Okręgowy prawidłowo rozłożył na każdego z małżonków skutki zaistniałej zmiany po 50%. Matematycznie przedstawia się to następująco:

150.000zł należy podzielić przez cenę 1 m² w 2004 roku – 2.412 zł co daje 62.189054 zł i tę kwotę mnożymy przez cenę 1 m² w 2010 roku – 4.372 zł co daje kwotę 271.890,5472 zł, od tej kwoty należy odjąć 150.000, zł i otrzymamy kwotę 121.890,55 zł i tę kwotę dzielimy na 1/2 (50%) = 60.945,27 zł jako wzrost siły nabywczej pieniądza przypadający na powoda. Łącznie powodowie należy się: 150.000 zł + 60.945,27 zł + 33.466,77 zł (dowiedziona przez powoda wysokość spłat kredytu mieszkaniowego) = 244.412,04 zł jako kwota o którą wzbogaciła się pozwana bez podstawy prawnej.

Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił zobowiązanie G. G. do zapłaty kwoty 150.000, zł na rachunek dewelopera i jednocześnie dał wiarę zeznaniom powoda co do przyczyny złożenia zeznań w sprawie karnej przeciwko niemu. W sprawie karnej była to linia obrony powoda, że nie przyznał się do dokonania przysporzenia na rzecz majątku

odrębnego drugiej żony, wolał zeznać, że uzyskane ze sprzedaży pieniądze zużył na spłatę długów. Jednocześnie powód potwierdził, że część pieniędzy istotnie przeznaczył na spłatę zobowiązań wobec ZUS (k.354). Nie jest sprzeczne z zasadami logicznego rozumowania przyjęcie, że skoro w dniu zawarcia umowy w formie aktu notarialnego nabywca mieszkania zobowiązuje się wpłacić część ceny mieszkania w kwocie 150.000, zł bezpośrednio deweloperowi i nie ma dowodu na to, że deweloper tych pieniędzy nie otrzymał, to powód nie przeznaczył pieniędzy w kwocie 150.000 zł na spłatę długów. Ma rację Sąd Okręgowy podnosząc, że pozwana kwestionując nakład z majątku odrębnego powoda na jej majątek odrębny nie udowodniła, że miała środki z tego majątku na zakup mieszkania przy ul. (...).

Sąd Okręgowy prawidłowo odmówił waloru wiarygodności dowodom z wpłat z tytułu korzystania z mieszkania. Poniesienie świadczeń z tego tytułu nie pozostaje w związku z przedmiotem tej sprawy.

Nie ma racji pozwana podnosząc, że żądanie zwrotu kwoty 150.000 zł jest niezasadne w świetle art. 411 pkt 1 i 2 k.c., gdyż powód wiedział, że nie był zobowiązany do świadczenia, a więc niedopuszczalne jest żądanie zwrotu. Zdaniem pozwanej spełnienie takiego świadczenia czynić miało zadość zasadom współżycia społecznego. Nie jest słuszne stanowisko pozwanej, że powód wiedział o braku podstaw świadczenia. Byłoby tak, gdyby powód dokonał przysporzenia na rzecz majątku pozwanej, a sam zajmowałby inne mieszkanie. Tymczasem powód zamieszkał z rodziną, jego małżeństwo funkcjonowało, a on sam uważał, że małżonkowie wspólnie kupili mieszkanie w części ze środków pochodzących z jego odrębnego majątku. Przy wykładni pojęcia „wiedzy” w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. chodzi o całkowitą świadomość tego, że świadczenie się nie należy i że spełniający je może bez ujemnych dla siebie konsekwencji prawnych go nie wykonać, a mimo to je spełnia. Oznacza to, że uchylenie się od obowiązku zwrotu możliwe jest wyłącznie w sytuacji istnienia po stronie świadczącego wiedzy, a nawet swoistego przekonania, iż nie był on zobowiązany świadczyć (porównaj wyroki Sądu Najwyższego z 12 grudnia 1997 r., III CKN 236/97, OSNC 1998, Nr 6, poz. 101 i z 10 czerwca 2003 r., I CKN 390/2001, OSP 2005, z. 9, poz. 111). Takiej wiedzy powodowi przypisać nie można. Powód wprawdzie nie płacił alimentów na rzecz dzieci z pierwszego małżeństwa, ale to nie znaczy, że unikając zaspokojenia słusznych roszczeń swoich dzieci miał świadomość nienależnego świadczenia na rzecz pozwanej. Trzeba podkreślić, że zasadą jest zwrot bezpodstawnie uzyskanej korzyści, a więc korzystanie z tego prawa zasługuje na ochronę prawną. Przełamanie tej zasady wymagało wykazania szczególnych okoliczności, uzasadniających zastosowanie art. 5 k.c., czemu pozwana nie sprostała. Zasadnie Sąd Okręgowy uznał, że świadczenie spełnione przez powoda na rzecz pozwanej nie może być w żadnym wypadku traktowane jako świadczenie o charakterze alimentacyjnym, co mogłoby ewentualnie wykluczyć konieczność jego zwrotu. Za tego rodzaju świadczenie mogłoby zostać uznane udostępnienie, w ramach użyczenia mieszkania stanowiącego majątek odrębny jednego z małżonków. W sprawie nie mamy jednak do czynienia z korzystaniem, udostępnieniem składnika majątku odrębnego drugiemu małżonkowi bez istotnego wpływu na stan tego majątku, ale z rozporządzeniem prowadzącym do zwiększenia się majątku pozwanej przy jednoczesnym zmniejszeniu majątku powoda.

Sąd Apelacyjny za pozbawiony podstaw prawnych uznał zarzut pozwanej dotyczący naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 155 § 2 k.p.c.. Uchylenie pytań przez przewodniczącego mieściło się w dyspozycji przepisu art. 155 § 2 k.p.c. Pytania uchylone były oczywiście zbyteczne dla rozstrzygnięcia.

Sąd Okręgowy nie naruszył art. 328 § 2 k.p.c. Wskazał podstawę faktyczną rozstrzygnięcia, dowody na których się oparł i którym odmówił wiarygodności, następnie dokonał prawidłowej subsumpcji i wykładni przepisu art. 405 k.c., choć istotnie Sąd Okręgowy wskazał jako podstawę rozstrzygnięcia przepis art. 358¹ § 2 k.c., zamiast art. 358¹ § 3 k.c.. Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy faktycznie prawidłowo zastosował art. 358¹ § 3 k.c., a w tej sytuacji bez wpływu na treść rozstrzygnięcia jest omyłkowe wskazanie podstawy jako art. 358¹ § 2 k.c..

Co do niewłaściwego zastosowania przepisu art. 481 § 1 i 2 k.c. Sąd Apelacyjny uwzględnił zarzut apelacji. Dokonując sądowej waloryzacji świadczenia należnego powodowi Sąd Okręgowy powinien zasądzić odsetki od dnia wydania wyroku, a więc od dnia 4 kwietnia 2013 roku. Sąd Apelacyjny podziela utrwalony w orzecznictwie pogląd (tytułem przykładu) znajdujący potwierdzenie w wyroku z dnia 22 lutego 2001 roku w sprawie II CKN 404/00, publ. LEX nr 52633, zgodnie z którym „przepis art. 481 § 1 k.c. przewiduje uprawnienie dla wierzyciela do żądania odsetek za

czas opóźnienia. Orzeczenie uwzględniające na podstawie art. 358¹ § 3 k.c. żądanie o zwaloryzowanie świadczenia ma znaczenie konstytutywne. Dlatego też nie ulega wątpliwości, że stan opóźnienia względem zmienionej wysokości świadczenia pieniężnego może powstać dopiero od daty tego orzeczenia”.

W tym właśnie zakresie wyrok sądu I instancji został zmieniony.

Sąd Okręgowy orzeczenie o kosztach należnych powodowi od pozwanej oparł na przepisie art. 98 § 3 k.p.c. zamiast art. 100 k.p.c.. Nie ma jednak racji skarżąca podnosząc, że stosując przepis art. 100 k.p.c. koszty powinny być albo wzajemnie zniesione, albo stosunkowo rozdzielone. Zdaniem Sądu Apelacyjnego określenie należnej powodowi sumy zależało od oceny sądu i dlatego pozwana powinna zwrócić powodowi wszystkie poniesione przez niego koszty procesu na podstawie art. 100 k.p.c..

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznając apelację pozwanej w części zasadną zmienił zaskarżony wyrok w pkt 1 co do terminu wymagalności odsetek ustawowych – art. 386 § 1 k.p.c., a w pozostałej części apelację pozbawioną podstaw oddalił, orzekając na zasadzie art. 385 k.p.c. jak w sentencji. O wynagrodzeniu należnym pełnomocnikowi pozwanej ustanowionemu z urzędu sąd orzekł na podstawie § 13 ust. 1 pkt 2 i § 19 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163 poz. 1348 ze zm.) przyznając adwokatowi P. R. kwotę 5.400, zł ze Skarbu Państwa – kasa Sądu Okręgowego Warszawa-Praga w Warszawie powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług.